

РЕЦЕНЗИЯ

От: **доц. д-р Нончо Иванов Димитров**, Университет за национално и световно стопанство, катедра „Национална и регионална сигурност“, професионално направление 3.8 Икономика, научна специалност Икономика и управление (Корпоративна сигурност и антикризисно управление, Сигурност на енергийния бизнес).

Относно: дисертационен труд за присъждане на образователна и научна степен **„доктор“** по научна специалност „Икономика и управление (Икономика на отбраната и сигурността)“ в УНСС.

Автор на дисертационния труд: **Васил Павлов Павлов**

Тема на дисертационния труд: „Възможности за подобряване на социално-икономическите аспекти на политиката за търсеците убежище в Република България“.

Основание за представяне на рецензията: участие в състава на научното жури по защита на дисертационния труд съгласно Заповед № 503/26.02.2024 г. на Ректора на УНСС.

1. Информация за дисертанта.

Дисертантът се е обучавал по докторска програма към катедра „Национална и регионална сигурност“, факултет „Икономика на инфраструктурата“ на УНСС по научна специалност Икономика и управление (Икономика на отбраната и сигурността), през периода 2021 – 2024 г.

Дисертантът е завършил бакалавърска степен на обучение в УНСС – катедра „Национална и регионална сигурност“, през 2019 г. и магистър по Икономика на отбраната и сигурността отново в УНСС, през 2020 г.

2. Обща характеристика на представения дисертационен труд.

Дисертационният труд е разработен в обем от 193 страници, от които 14 страници приложения, 14 страници списък на използваната литература, 2 страници списък на използваните съкращения, 1 страница списък с таблици и 2 страници списък с фигури. Библиографската справка за използваната литература е съставена от 151 източника, от които 36 са на български и 115 на английски език. В дисертационният труд са включени 36 фигури и 7 таблици.

Основният текст на дисертационния труд се състои от увод, три глави и заключение, както следва:

- Увод – 7 страници. В него са основните елементи, които трябва да се съдържат в изследването като актуалност, обект и предмет на изследването,

основен проблем, ограничения, теза, цел, основни задачи и подзадачи, използван метод, източници на данни и потребител;

- Първа глава – 47 страници. В нея е направен експресен проблемен анализ на социално-икономическите аспекти на политиката, спрямо хората търсещи убежище в Република България;
- Втора глава – 49 страници. В нея са представени методическите аспекти на изследването на социално-икономическите такива на политиката на търсещите убежище в Република България;
- Трета глава – 48 страници. В нея са представени възможностите за подобряване на социално-икономическите аспекти за на политиката за търсещите убежище в Република България;
- Заключение – 4 страници. В него е направено обобщение на получени резултати и са направени препоръки.

Структурата е логически последователна и съответства на целта, обекта, предмета и тезата на изследването.

Настоящото изследване предлага отговор на въпроси свързани с необходимостта от усъвършенстването на политиката на търсещите убежище в Република България. Разглежда политиката на страната ни спрямо граждани на трети страни, търсещи международна закрила у нас и по-конкретно нейните социално-икономически аспекти, налага представяне на базови понятия, за да се избегнат вероятни по-нататъшни двусмислици или заблуди при последващото им анализиране.

Акцентът пада върху това, че е необходимо представяне на обща характеристика на споменатите социално-икономически аспекти на политиката на Република България спрямо хора, търсещи убежище, както и върху проучването на изследователски подходи и методи, които да бъдат адаптирани и приложени за постигане на целите на изследването. Също и е направен анализ на институционалната система на България, ангажирана с работата с хора, търсещи убежище като се анализира и ситуацията, свързана с търсещите убежище. Като втори акцент може да се определи прилагането на избрани научноизследователски похвати и методи, чиято основна цел е доказване съществуването на конкретни социално-икономически проблеми в политиката за хора, търсещи убежище, споделяне на конкретни препоръки за подобряване на изследваните социално-икономически аспекти на политиката спрямо граждани на трети страни, търсещи международна закрила.

Обектът, който изследва докторанта е политиката на Република България спрямо граждани на трети страни, търсещи международна закрила в страната и по-конкретно точно определени социално-икономически аспекти, сред които достъпът до образование, социално-битовите условия и капацитетът за настаняване в РПЦ, финансовото осигуряване и управлението на наличните средства, както и приемането от страна на местното население на тези уязвими групи.

Предмет на изследване в дисертационния труд е подобряването на политиката

за търсещите убежище в Република България посредством провеждане на анализ и формулиране на конкретни препоръки за преодоляване на идентифицираните проблеми на изследваните социално-икономически аспекти.

Целта на изследването е да бъдат идентифицирани, представени и анализирани основните предизвикателства и пропуски в изследваните социално-икономическите аспекти на политиката за търсещите убежище на Република България и в резултат на това да бъдат формулирани конкретни препоръки за тяхното преодоляване.

Тезата, аргументирана в труда е, че се наблюдават определени слабости по отношение на изследваните социално-икономически аспекти на политиката за търсещите убежище в Република България, изразяващи се в липса на удачни образователни условия, предимно негативни нагласи сред местното население, свиващ се капацитет и лоши условия в съоръженията за настаняване и пропуски в управлението и снабдяването с ресурси. Причините за съществуването на тези слабости са от различно естество, в т.ч. управленско, икономическо, културно, психологическо, а влиянието им е комплексно. Справянето с тях предполага проучването на чужд опит и идентифицирането на добри практики, критичен преглед на съществуващата правна рамка и управленски подходи, методи, мерки, средства и действия, в т.ч. засягащи конкретно възможностите за включване на лицата, търсещи убежище, в образователната система на страната, подобряване условията за настаняване и като цяло изборът на подходящи начини за запознаване на местното население с мигрантите, пребиваващи на територията на страната.

3. Оценка на получените научни и научно-приложни резултати.

Дисертационният труд поставя много актуална тематика, поради съчетаването на сложните аспекти и нормативна база при различните казуси на търсещите убежище в страната ни. Международната общност се стреми да ограничи незаконното трансгранично движение на мигрантите и миграционните процеси, но също се стреми и да подготви страните за поемане на тези маси от хора, което налага предприемането на мерки за постигане на тези цели – чрез подобряване на процесите, както по граничния контрол, така и при последващото предоставяне на убежище на доказалите такава необходимост мигранти. Поради това постигнатите научно-приложни резултати са важни и полезни за тях.

Добре дефинирани са и ограниченията на изследването, като то се фокусира до анализиране на точно определени социално-икономически аспекти на политиката на Република България спрямо граждани на трети страни, търсещи убежище в страната и по-конкретно: достъпът до образование като основополагащ аспект, без осигуряването на което новопристигналите нямат възможност да усвоят езика и да повишат уменията си; битовите условия и капацитетът на центровете за приемане и регистриране в страната предвид факта, че тези хора нямат собствено жилище в България, както и вероятно и ресурси да наемат такова; управлението на разполагаемите ресурси и намирането на допълнителни източници за финансиране на тези активности;

възприятията на местното население, които са в пряка зависимост от действията на държавата по предходните три направления.

В труда не се изследват и анализират други аспекти, засягащи миграционните процеси като нерегламентирано пресичане на границите на България и нередовна миграция, достъп до пазар на труда за тези групи, вътрешна и външна миграция на групи, различни от посочените, емиграцията и имиграцията на трети лица.

В изследването са използвани количествени и качествени неklasифицирани публични данни, сред които такива, показващи броя на потърсилите международна закрила в страната, включително броя на получилите хуманитарен статут, бежански статут или временна закрила, тяхната националност, образователна степен и възрастова структура в периода 2013-2023 г. С прилагането на документалния анализ е направен критичен преглед на нормативната база, засягаща изследваната проблематика, приета в Република България от започването на демократичните промени в страната до 2023 г. Изследването на нагласите на българските граждани спрямо хора, търсещи убежище е базирано на предходни проучвания, включително авторско. В рамките на изследването, с цел събиране на информация относно мнението на лица, търсещи убежище, за работата на отговорните държавни структури, е проведено анкетно проучване сред 117 украински граждани, временно пребиваващи в Република България, както и интервю с хора, настанени в РПЦ „Овча купел“.

Поставените задачи и методите на изследването, целящи подобряването на възможностите на социално-икономическата политика на държавата ни, касаеща търсещите убежище, водят до точни препоръки за усъвършенстване на мониторинга при политиката, стратегията, нормативната база и действията на заинтересованите страни, свързани с управлението на миграционните процеси вътре в Република България.

Докторантът е направил обстоен анализ на проблемите, които се наблюдават при подобряването на социално-икономическите аспекти на политиката за търсещите убежище в Република България.

В изследването се установява съответствие между поставените цели и задачи търсенето и намирането на решения за тях. Направени са исторически и документален анализ, метод на експертната оценка и управление на процеси. Исторически и документален анализ са използвани за проследяване на развитието и тенденциите в държавната политика и оценката на Индекса на политиката за интеграция на мигрантите (MIREX), който е инструмент, измерващ политиките за интегриране на мигранти, използвайки осем индикатора като достъп до образование, дискриминация и др. Според изследването, общата оценка на българската политика в тази област спешно трябва да се преосмисли, защото образователната ни система създава бариери пред достъпа за определени категории ученици имигранти и до голяма степен пренебрегва специфичните нужди и ползи, които те имат, определени политики, третираат имигрантите като заплаха, което води до определени предразсъдъци сред населението.

Всички тези проблеми се наблюдават в условия на повишаващ се поток на хора, търсещи убежище в страната.

Методът на експертната оценка и управление на бизнес процеси са приложени, за да се изведат основни насоки за подобряването на социално-икономическите аспекти на политиката за търсещите убежище в Република България.

Изследването и списъкът с използвана литература показват, че докторантът се е запознал със значителен брой литературни източници. Дадени са препоръки и към нормативни документи, които касаят дейността по политиката за търсещите убежище, което показва, че той следи динамичното развитие на средата, в която е разработил дисертация. В изследването също са използвани неklasифицирани източници – монографии, учебници, научни публикации и публикации в печата и интернет пространството.

Стилът на написване на дисертацията е добър. Техническото оформление на дисертацията е съгласно изискванията.

4. Оценка на научните и научно-приложни приноси.

Дисертационният труд е оригинално научно изследване, което има множество достойнства и притежава редица научни и научно-приложни приноси, по-важните от които са посочени по-долу:

- Идентифицирани и характеризирани са основни проблеми и предизвикателства пред подобряването на социално-икономическите аспекти на политиката за търсещите убежище в Република България, за да се обоснове и аргументира необходимостта от усъвършенстване на политиката в тази посока, свързана с мигрантите в България;
- Сравнени и оценени са възможностите за представяне на обща характеристика на споменатите социално-икономически аспекти на политиката на Република България спрямо хора, търсещи убежище;
- Адаптирани са изследователски подходи и методи, които да бъдат приложени за постигане на целите на изследването;
- Направен е анализ на институционалната система на България, ангажирана с работата с хора, търсещи убежище като също е анализирана ситуацията, свързана с търсещите убежище в България през изследвания период;
- Приложени са избрани научноизследователски похвати и методи, чиято основна цел е доказване съществуването на конкретни социално-икономически проблеми в политиката за хора, търсещи убежище на Република България и формулиране и валидиране на препоръки за тяхното преодоляване;
- Направени са конкретни препоръки за подобряване на изследваните социално-икономически аспекти на политиката на България спрямо граждани на трети страни, търсещи международна закрила в страната;

- Направено е теоретично описание на този научноизследователски инструментариум, придружен от конкретни насоки за приложение в подобни изследвания, като разгледания инструментариум бива прилагани поетапно до самия край на труда;
- Доказано е съществуването на проблемите пред политиката за търсещите убежище на Република България и по-конкретно в нейните социално-икономически измерения с документалния анализ и анкетно проучване, проведено сред 117 украински граждани, оценяващи действията на държавата в работата ѝ по избраните показатели, интервю с хора, настанени в бежански център „Овча купел“, гр. София, които са от националности, различна от украинската, както и SWOT и PESTEL анализът;
- Предложен е процес на мониторинг и контрол, който да осигури устойчиво развитие на предложените мерки за усъвършенстване на процесите при осъществяване на подобряване на социално-икономически аспекти на политиката на България.

5. Оценка на публикациите по дисертацията.

Представени са достатъчно на брой публикации по темата на труда. Някои от тях са публикации на доклади, изнесени на научни конференции в страната и чужбина, а също има и научни списания. Една от публикациите е статия на тема: „Приложение на сравнителен анализ в областта на бежанците и търсещите убежище“. Материалът е преминал през рецензия и е публикуван в научното списание на факултет „Икономика на инфраструктурата“ в УНСС, следващата е на тема: „Бежански потоци към РБ в условията на пандемия – тенденции и възможности“, публикуван в научен сборник. Предоставя и публикации в престижни международни форуми и списания на следните теми: „Икономически предизвикателства пред интеграцията на украинските бежанци в Централна и Източна Европа“, „Сътрудничеството между ЕС и трети страни в управлението на незаконната миграция“, „България и Италия като миграционни врати към Европа: сравнителен анализ“.

Считам, че публикационната активност на кандидата отговаря на изискванията на закона и следва да получи висока оценка.

6. Оценка на автореферата.

Авторефератът дава добра представа за целите, обекта, предмета, съдържанието и резултатите от изследването. Отразява коректно обхвата на изследването.

7. Критични бележки, препоръки и въпроси.

Препоръчвам на автора да внедри и оцени реалните резултати от подобряването на социално-икономическите аспекти на политиката за търсещите убежище в Република България, както и оценените политиките, свързани с миграцията, продиктувани от добрите практики и препоръки за внедряването им.

По отношение на институциите и организациите, ангажирани с подобряване на социално-икономическите аспекти на политиката за търсещите убежище в Република

България, може по-подробно да се очертае специфичната нужда на всяка заинтересована организация от интегрирането на институционална рамка, което ще добави нови и различни механизми за осъществяване на препоръчаните мерки и ще обогати познанията на автора по изследваната тематика.

Комплексността на темата е много сложна и трудно би се намерило решение на проблематиката свързана с подобряването на социално-икономическите аспекти на политиката за търсещите убежище в Република България и препоръчвам на автора да продължи изследователската си дейност в избраната от него област.

След направения анализ, не се ли аргументира нуждата или необходимостта да се създаде нов специализиран орган, който да разработва принципи, да осъществява координация при провеждането на държавната политика в областта на миграционните въпроси и търсещите убежище в Република България?

Направените по-горе препоръки и критични бележки не засягат изтъкнатите достойнства на труда и не променят изцяло положителното ми впечатление.

8. Заключение.

Дисертационният труд на Васил Павлов Павлов „Възможности за подобряване на социално икономическите аспекти на политиката за търсещите убежище в република България”, представлява оригинално научно изследване с научни и научно-приложни приноси и отличаващо се с множество достойнства, което свидетелства за способността на автора да води научна дискусия и което следва да получи положителна оценка. Изследването е добре аргументирано. Проучени са множество източници, включително актуалните такива в разглежданата област.

Разработената методика може да се използва успешно за изготвяне и внедряване на управленски решения касаещи държавната политика в областта на търсещите убежище в Република България. Дисертационният труд притежава както теоретична, така и практическа ценност за приложение на решения за усъвършенстване на политиката касаеща миграционните процеси.

Докторантът познава разглеждания проблем и е приложил съвременни методи в търсенето на неговото решение. Той има и необходимите знания и умения за самостоятелно извършване на научно-изследователска дейност.

Като отчитам научните постижения, силните страни на труда и препоръките насочени към работата на автора, му давам *положителна оценка*. Препоръчвам на Научно жури да приеме труда като отговарящ на изискванията на ЗРАСРБ, Правилника за неговото прилагане, както специфичните изисквания на УНСС и да присъди на Васил Павлов Павлов образователната и научна степен „доктор” по професионална направление 3.8. Икономика, научна специалност „Икономика и управление (Икономика на отбраната и сигурността)“.

гр. София

12.04.2024

Рецензент:

доц. д-р Нончо Димитров

REVIEW

From: **Assoc. Prof. Dr. Noncho Ivanov Dimitrov**, University of National and World Economy, Department “National and Regional Security”, professional field 3.8. “Economics“, scientific field Economics and Management (Corporate Security and anti-crisis management, Security in Energy Business).

About: Dissertation for the award of educational and scientific degree **Doctor** in the scientific specialty " Economics and Management (Defense and Security)" at the University of National and World Economy (UNWE).

Author of

the dissertation

paper: PhD student **VASIL PAVLOV PAVLOV**, University of National and World Economy, Department “National and Regional Security”.

Topic of

the dissertation:

„OPPORTUNITIES FOR IMPROVING THE SOCIO-ECONOMIC ASPECTS OF THE ASYLUM SEEKER POLICY IN THE REPUBLIC OF BULGARIA“.

Reason for

presenting

the review: Participation in the scientific jury for the defence of the dissertation thesis in accordance with Order № 503/26.02.2024 of the Rector of University of National and World Economy (UNWE).

1. Information about the PhD student.

The PhD student studied in a doctoral program at the Department of National and Regional Security for the acquisition of an educational and scientific degree "doctor" in the scientific specialty Economics and Management (Defense and Security), during the period 2021 – 2024.

The PhD student completed a bachelor's degree in UNSS - Department of National and Regional Security in 2019 and a master's degree in Defense and Security Economics again in UNSS in 2020.

2. General description of the presented dissertation.

The dissertation was developed in a volume of 193 pages, of which 14 pages are appendices, 14 pages are a list of the literature used, 2 pages are a list of used abbreviations, 1 page are a list of tables and 2 pages are a list of figures. The bibliographic reference for the

literature used is composed of 151 sources, of which 36 are in Bulgarian and 115 in English. The dissertation includes 36 figures and 7 tables.

The main text of the dissertation consists of an introduction, three chapters and a conclusion, as follows:

- Introduction – 7 pages. In it are the main elements that should be contained in the research such as relevance, object and subject of the research, main problem, limitations, thesis, objective, main tasks and sub-tasks, method used, data sources and user;
- First chapter – 47 pages. It contains an express problem analysis of the socio-economic aspects of the policy in relation to people seeking asylum in the Republic of Bulgaria;
- Second chapter – 49 pages. It presents the methodological aspects of the study of the socio-economic aspects of the policy of asylum seekers in the Republic of Bulgaria;
- Third chapter – 48 pages. It presents the possibilities for improving the socio-economic aspects of the policy for asylum seekers in the Republic of Bulgaria;
- Conclusion – 4 pages. It summarizes the obtained results and makes recommendations.

The structure is logically consistent and corresponds to the aim, object, subject and thesis of the study.

The present study offers an answer to questions related to the need to improve the policy of asylum seekers in the Republic of Bulgaria. It examines the policy of our country towards citizens of third countries seeking international protection in our country and, more specifically, its socio-economic aspects, requires the presentation of basic concepts in order to avoid possible further ambiguities or misconceptions in their subsequent analysis.

The emphasis falls on the fact that it is necessary to present a general description of the mentioned socio-economic aspects of the policy of the Republic of Bulgaria towards people seeking asylum, as well as on the study of research approaches and methods to be adapted and applied to achieve the goals of the research. An analysis was also made of the institutional system of Bulgaria involved in working with people seeking asylum, analyzing the situation related to asylum seekers. As a second emphasis, the application of selected research methods and methods can be defined, the main purpose of which is to prove the existence of specific socio-economic problems in the policy for people seeking asylum, sharing specific recommendations for improving the studied socio-economic aspects of the policy against third country nationals seeking international protection.

The object that the doctoral student is researching is the policy of the Republic of Bulgaria towards citizens of third countries seeking international protection in the country and, more specifically, precisely defined socio-economic aspects, including access to education, socio-living conditions and the capacity for accommodation in the ROC, the

financial provision and management of available funds, as well as acceptance by the local population of these vulnerable groups.

The subject of research in the dissertation is the improvement of the policy for asylum seekers in the Republic of Bulgaria by conducting an analysis and formulating specific recommendations to overcome the identified problems of the studied socio-economic aspects.

The purpose of the research is to identify, present and analyze the main challenges and gaps in the studied socio-economic aspects of the policy for asylum seekers of the Republic of Bulgaria and, as a result, to formulate specific recommendations to overcome them.

The thesis argued in the paper is that certain weaknesses are observed in relation to the studied socio-economic aspects of the policy for asylum seekers in the Republic of Bulgaria, expressed in a lack of suitable educational conditions, mostly negative attitudes among the local population, shrinking capacity and poor conditions in accommodation facilities and gaps in management and resource provision. The reasons for the existence of these weaknesses are of a different nature, including managerial, economic, cultural, psychological, and their influence is complex. Dealing with them implies the study of foreign experience and the identification of good practices, a critical review of the existing legal framework and management approaches, methods, measures, means and actions, including specifically affecting the possibilities of inclusion of asylum seekers in the country's education system, improvement of accommodation conditions and, in general, the choice of appropriate ways to acquaint the local population with migrants residing on the territory of the country.

3. Evaluation of the obtained scientific and scientific-applied results.

The dissertation presents a very topical subject, due to the combination of complex aspects and legal basis in the various cases of asylum seekers in our country. The international community strives to limit the illegal cross-border movement of migrants and migration processes, but also strives to prepare countries to receive these masses of people, which requires taking measures to achieve these goals - by improving processes, as in the border control, as well as in the subsequent granting of asylum to migrants who have proven such a need. Therefore, the achieved scientific and applied results are important and useful for them.

The limitations of the research are also well defined, as it focuses on analyzing precisely defined socio-economic aspects of the policy of the Republic of Bulgaria towards citizens of third countries seeking asylum in the country and more specifically: access to education as a fundamental aspect, without the provision where newcomers do not have the opportunity to learn the language and improve their skills; the living conditions and the capacity of the reception and registration centers in the country, given the fact that these people do not have their own home in Bulgaria, as well as possibly the resources to rent one; managing the available resources and finding additional sources for financing these activities; the

perceptions of the local population, which are directly dependent on the actions of the state in the previous three directions.

The paper does not examine and analyze other aspects affecting migration processes such as irregular crossing of the borders of Bulgaria and irregular migration, access to the labor market for these groups, internal and external migration of groups other than those mentioned, emigration and immigration of third parties .

The research used quantitative and qualitative unclassified public data, including those showing the number of those who sought international protection in the country, including the number of those granted humanitarian status, refugee status or temporary protection, their nationality, educational level and age structure in the period 2013-2023 d. With the application of the documentary analysis, a critical review of the normative framework affecting the studied issues, adopted in the Republic of Bulgaria from the beginning of the democratic changes in the country until 2023, was made. The study of the attitudes of Bulgarian citizens towards people seeking asylum is based on previous studies , including copyright. As part of the research, in order to gather information about the opinion of asylum seekers about the work of the responsible state structures, a survey was conducted among 117 Ukrainian citizens temporarily residing in the Republic of Bulgaria, as well as an interview with people housed in the ROC " A sheep's trough'.

The tasks and methods of the research, aimed at improving the possibilities of the socio-economic policy of our country regarding asylum seekers, lead to precise recommendations for improving the monitoring of the policy, strategy, legal framework and actions of the interested parties related to the management of migration processes within the Republic of Bulgaria.

The doctoral student has made a comprehensive analysis of the problems observed in the improvement of the socio-economic aspects of the policy for asylum seekers in the Republic of Bulgaria.

The study establishes a correspondence between the set goals and tasks, the search and finding of solutions for them. Historical and documentary analysis, method of expert assessment and process management were made. Historical and documentary analysis were used to track developments and trends in state policy and assess the Migrant Integration Policy Index (MIPEX), which is a tool measuring migrant integration policies using eight indicators such as access to education, discrimination and etc. According to the research, the general assessment of Bulgarian policy in this area urgently needs to be reconsidered, because our education system creates barriers to access for certain categories of immigrant students and largely ignores the specific needs and benefits they have, certain policies treat immigrants as threat, which leads to certain prejudices among the population. All these problems are observed in conditions of increasing flow of people seeking asylum in the country.

The method of expert assessment and management of business processes have been applied in order to derive basic guidelines for the improvement of the socio-economic aspects of the policy for asylum seekers in the Republic of Bulgaria.

The research and the bibliography show that the doctoral student has familiarized himself with a considerable number of literary sources. Recommendations are also given to normative documents that concern the policy activity for asylum seekers, which shows that he follows the dynamic development of the environment in which he developed his dissertation. The research also used unclassified sources - monographs, textbooks, scientific publications and publications in the press and the Internet.

The writing style of the dissertation is good. The technical layout of the dissertation is in accordance with the requirements.

4. Evaluation of obtained scientific and scientific-applied contributions.

The dissertation is an original scientific research that has many merits and has a number of scientific and scientific-applied contributions, the most important of which are listed below:

- Main problems and challenges to the improvement of the socio-economic aspects of the policy for asylum seekers in the Republic of Bulgaria have been identified and characterized, in order to justify and argue the need to improve the policy in this direction, related to migrants in Bulgaria;
- The possibilities for presenting a general characteristic of the mentioned socio-economic aspects of the policy of the Republic of Bulgaria towards people seeking asylum were compared and evaluated;
- Research approaches and methods are adapted to be applied to achieve the research objectives;
- An analysis was made of the institutional system of Bulgaria, involved in working with people seeking asylum, and the situation related to asylum seekers in Bulgaria during the research period was also analyzed;
- Selected research methods and methods have been applied, the main purpose of which is to prove the existence of specific socio-economic problems in the policy for people seeking asylum in the Republic of Bulgaria and to formulate and validate recommendations to overcome them;
- Specific recommendations have been made to improve the studied socio-economic aspects of Bulgaria's policy towards citizens of third countries seeking international protection in the country;
- A theoretical description of this scientific research toolkit has been made, accompanied by specific guidelines for application in similar studies, as the considered toolkit is applied step by step until the very end of the work;
- The existence of the problems facing the asylum seeker policy of the Republic of Bulgaria and more specifically in its socio-economic dimensions has been proven with the documentary analysis and survey conducted among 117 Ukrainian

citizens evaluating the actions of the state in its work on the selected indicators, an interview with people accommodated in the refugee center "Ovcha Kupel", Sofia, who are of nationalities other than Ukrainian, as well as the SWOT and PESTEL analysis;

- A process of monitoring and control is proposed to ensure sustainable development of the proposed measures to improve the processes in the implementation of improvement of socio-economic aspects of Bulgaria's policy.

5. Evaluation of the publications concerning the dissertation.

A sufficient number of publications on the topic of labor are presented. Some of them are publications of reports presented at scientific conferences in the country and abroad, and there are also scientific journals. One of the publications is an article on: "Applying comparative analysis in the field of refugees and asylum seekers". The material went through a review and was published in the scientific journal of the "Economics of Infrastructure" faculty at UNSS, the next one is on the topic: "Refugee flows to the Republic of Belarus in the conditions of a pandemic - trends and opportunities", published in a scientific collection. He also provides publications in prestigious international forums and journals on the following topics: "Economic challenges to the integration of Ukrainian refugees in Central and Eastern Europe", "Cooperation between the EU and third countries in the management of illegal migration", "Bulgaria and Italy as migration gateways to Europe: A Comparative Analysis'.

I believe that the applicant's publication activity meets the requirements of the law and should receive a high rating.

6. Evaluation of the abstract.

The abstract gives a good idea about the objectives, object, subject, content and results of the research. It correctly reflects the scope of the study.

7. Critical remarks, recommendations, and questions.

I recommend the author to implement and evaluate the real results of improving the socio-economic aspects of the policy for asylum seekers in the Republic of Bulgaria, as well as the evaluated policies related to migration, dictated by good practices and recommendations for their implementation.

Regarding the institutions and organizations engaged in improving the socio-economic aspects of the policy for asylum seekers in the Republic of Bulgaria, the specific need of each interested organization can be outlined in more detail from the integration of an institutional framework, which will add new and different mechanisms for the implementation of the recommended measures and which enriched the author's knowledge of the researched topic.

The complexity of the subject is very complex and it would be difficult to find a solution to the problems related to the improvement of the socio-economic aspects of the policy for asylum seekers in the Republic of Bulgaria, and I recommend the author to continue his research activity in his chosen field.

After the analysis, isn't there an argument for the need or necessity to create a new specialized body to develop principles, to coordinate the implementation of state policy in the field of migration issues and asylum seekers in the Republic of Bulgaria?

The recommendations and critical remarks made above do not affect the highlighted merits of the work and do not change my entirely positive impression.

8. Conclusion.

The dissertation work of Vasil Pavlov Pavlov "Possibilities for improving the socio-economic aspects of the policy for asylum seekers in the Republic of Bulgaria" is an original scientific study with scientific and scientific-applied contributions and distinguished by many merits, which testifies to the author's ability to lead scientific discussion and which should receive a positive evaluation. The research is well argued. Numerous sources have been studied, including current ones in the area under consideration.

The developed methodology can be used successfully for the preparation and implementation of management decisions concerning the state policy in the field of asylum seekers in the Republic of Bulgaria. The dissertation has both theoretical and practical value for the application of decisions to improve the policy regarding migration processes.

The doctoral student knows the problem under consideration and has applied modern methods in the search for its solution. He also has the necessary knowledge and skills to independently carry out research activities.

Taking into account the scientific achievements, strengths of the work and recommendations aimed at the author's work, I give him a positive assessment. I recommend to the Scientific Jury to accept the work as meeting the requirements of the ZRASRB, the Regulations for its implementation, as well as the specific requirements of the UNWE and to award Vasil Pavlov Pavlov the educational and scientific degree "doctor" in professional direction 3.8. Economics, scientific specialty "Economics and Management (Economics of Defense and Security)".

12.04.2024
Sofia

Reviewer:
/Associate Prof. Dr. Noncho Dimitrov/